

Článek dra Zvěřiny vytryskl z hněvu, a dodávám: spravedlivého a oprávněného hněvu, a rozhořčení nad tiskovými perfidnostmi Práva lidu, nad celým jeho novinářským bojem, který, opakuji znova, zavrhuje nejen stranici, nýbrž již přímo i redaktoři Práva lidu, jako na př. F. V. Krejčí, který odsoudil v poslední Akademii příkře tyto způsoby, recte nezpůsoby. Ve větě o Jaurèsovi neučinil pak dr Zvěřina nic jiného, než že parafrázoval soud a mínění francouzského nacionalistického tisku; že jemu jako vášnivému nacionalistovi je stanovisko to blízké, rozumí se samo sebou. I já, kdybych měl voliti mezi stoupenci Jaurèsovými a takovým Barrèsem nebo Léonem Daudetem, rozhodl bych se pro tyto, poněvadž věřím, že jako básníci znají lépe národní duši francouzskou a jsou jí bližší.

Pokud jde o doporučování francouzských způsobů polemických, není možné neusmát se licoměrnosti Práva lidu. Právo lidu, které rve svému odpůrci dru Zvěřinovi čest osobní i spisovatelskou, káže polemickou morálku. Podívaná pro bohy!

Kde setkává se s takovou zvrhlostí lidskou, má i nejdvořnější Francouz odpovědi slovo, které se v tisku jen vytečkovává.

Dodatek. V dnešním Právu lidu (ze 7. července) dovolává se proti mně týž lokálkář Nové doby; ta prý odsuzuje souhlas s Jaurèsovou vraždou stejně ostře jako Právo lidu.

Na to odpovídám: Nedovolával jsem se Nové doby jako rozsudí v záležitosti Jaurèsové; jest mně tedy její názor na ni zcela lhostejný. Citoval jsem pouze odsudek Modráčkův a jeho orgánu o polemických manýrách Práva lidu, a ten je historický fakt.

Právo lidu

nemá patrně dosti na politických jizvách a šrámech, které si odnáší ze své ubohé „trestné výpravy“ proti Kmeni (abych mluvil politickým slovníkem tohoto listu), touží i po literárních. Habeat sibi! V nedělním čísle z 21. VII. snaží se mne pomluvit u literárních nevědomců a nevzdělců jako *šplhavce literárního národního*, který až dnes, za změněné situace politické, kořistě z nálady časové, nalezl viru v básníky národní, *upravdě však skutečnými básníky* národní duše ještě nedávno *opovrhoval*, neboť ve své Moderní literatuře české (1909) vynechal prostě Aloise Jirásku s odůvodněním, že mu šlo zde o činy básnické a umělecké. I stál by prý někdejší poměr můj k národu a národní ideji za rozbor; a Právo lidu touží, abych si takového kritika mstitele vyvolal.

Takový jest nejnovější stivínovský podvrh. Jeho původci a anticipando i vytoženému kritiku mstiteli (neboť není vyloučeno, že nevyskytne se nějaký ochotný Rádl číslo 2) píší zde *jednou provždy* za rámeček toto smuteční oznámení.

V úvodě ke své Moderní literatuře české, z něhož vytrhlo Právo lidu několik slov, napsal jsem na str. 7 tyto věty:

„Neuvádím-li některých jmen — třeba jména J. Holečkova, J. Herbenova, Terezy Novákové —, *neurážím jich tím a nebagatelisuji jich*: ležistiště díla jejich není v boji o básnickou a uměleckou formu, jsou spíše psychologové nebo kulturní historikové české lidové nebo národní duše, a psychologové a historikové jistě významní

a spisovatelé jistě dobří a úctyhodní. A stejný jest důvod toho, proč nezastavuji se u *práce tak objemné, úsilné a opravdové*, která jest životním úkolem Jiráskovým: jest to proto, že mně šlo zde o básnické a umělecké činy a těch není mně mimo zápas o uměleckou formu z *úsně horké a naléhavé chvíle, z dýmného varu dnešních sil a žvlů*.“

Každé dítě vidí, že zde liším mezi *spisovateli a básníky tvůrci*. Nepíši-li zde o Holečkovi, Herbenovi, Novákové, Jiráskovi, nepíši proto, že soudím: nejsou těmito, nýbrž oněmi. A nyní přijde Právo lidu a provede tento podvrh: Šalda vynechal Jirásku, „tohoto skutečného básníka národní duše“ — po soudu Práva lidu —, protože básníky národní duše tehdy ještě opovrhoval!

Kdežto pravda jest toto: Šaldovi nejvyšší hodnotou jest a byl vždycky — a právě v knižce Moderní literatura česká — opravdový básník tvůrce národní, a vynechal-li Jirásku, jako vynechal Holečka, Herbenova, Novákovou, bylo to proto, že mu neztělesňovali a nenaplnňovali tohoto nejvyššího pomyslu tvořivého: byli mu výbornými spisovateli, kulturními historiky, psychology, ne národními básníky tvůrci.

Jen ať přijde ten kritik, který by zrevidoval můj poměr k národu, národní ideji a národní tvorbě básnické! Nikdo netouží po něm více než já. Nalezne myšlenkově ideový vývoj tak jednotný a důsledný, mohu to říci s klidnou hrdostí, jako málokterý druhý u nás.

S klidným úsměvem může ho očekávatí někdo, kdo jako já cítil a vystihoval již před dvaadvaceti lety, při příležitosti Zpěvů pátečních, národně básnickou tvořivost Nerudovu, kdo jeden z prvních cítil a správně vyslovil národně tvořivého genia Máchova a Alšova, kdo napsal stati o problému národnosti v umění a o nové kráse v Bojích o zítřek, jehož Moderní literatura česká jest jedině horoucí volání po tvorbě národně tvůrčí jako jediném léku nevykoupené době, plázcí se těsně při zemi, zkomírající z nedostatku opravdového života nadosobního.

Nebude-li to právě falsátor ze řemesla, může se tu mnohému naučiti a poučiti pak jiné, třeba své P. T. sociálně demokratické straníky, o pravé tvorbě a pravém životě národním z plnosti ducha a síly jeho.

27. VII. 1918.

O samotě, tragismu, bolesti a jiných necivilnostech

Ve 29. čísle Kmene ve své stati o Otokaru Březinovi charakterisoval jsem moderní tvorbu básnickou vůbec a t. zv. generaci z let devadesátých zvláště *jako reakci* na pocit hluboké osamělosti, jako *úsilí překonati ji a uniknouti jí*. Tento odstavec mého článku dává poslední Cestě podnět k protestu, který se smísl i s krupějí zloby, bez níž se neobcházejí v určitých patentně modernistických listech. To prý jest osobní má zpověď; to prý je pravdivé jen pro mé umění; touto branou prý jsem se dostal ke své tvorbě, ale nepravda prý je to pro řadu moderních básníků dnešních i včerejších, pro Machara i Sovu, Dyka i Neumanna a j.

Lituji velmi, ale tato charakteristika není zpovědi, a nemyslil-li jsem zde na něco, byla to moje tvorba; neboť *nevešel-li* kdo v umění touto branou, byl jsem to já, jehož první verše byly zřejmě objektivistické: motivy z antické poesie a antického umění... Že zde nejde o zpověď, vidno i z toho, že jsem zde opakoval své kritické

a literárně historické poznatky, jež jsem obšírně dovedl pro Březinu a Sovu ve svých studiích v Duši a dile. Ale totéž co o Březinovi a Sovovi platí i o Macharoví, Neumannovi a Dykovi, a jen hrubá neznalost jejich díla nebo naprostá neschopnost kritického rozboru se jich může dovolávat proti mně.

Macharovy počátky, jeho Confiteor, stojí úplně pod hvězdami romantickými, pod Byronem, Máchou a Lermontovem, a jsou psány z pocitu nejhořčího osamocení, mstné a nenávislné vzpoury; současná kritika vyčtla z nich přímo misantropii a nihilism; a básník sám hájí v nich i theoreticky pesimism a *l'art pour l'art*... A nalézti v prvních knihách básníka Zlomené duše překypění štědrého a marnotratného života, jeho radosti, šife a pohody, může jen literární ignorance.

Právě jako v prvním období tvorby Dykovy, který přímo programově si vztýčil teorii *zla pro zlo* a kultivoval vědomě osamění a jeho tragism ve všech pózách romanticko-heroických. A Neumann? Neví pisatel nic o *satanismu* jeho prvních knih a celém byronovsko-romantickém epigonství, které s ním souvisí? Nezná Snu o zástupu zoufajících, nezná Apostrof hrdých a vášnivých a jejich anarchistického titánství a protispolečenské pózy, obracející se proti životní šíři, laskavosti, všednosti?

Ale toto východisko tvorby z pocitu osamění platí mně nejen pro všechny dnešní významnější tvůrce české — platí mně i pro umění evropské; pro zdánlivý realism Schnitzlerův jako Hauptmannův (Einsame Menschen!), pro Verlaina jako pro Rimbauda a pro Guérina (Le coeur solitaire!) a pro desítky jiných a mezi nimi zvláště zjev, který je světlem v modernistickém kalendáři, pro Verhaerena, jak jsem dovedl ve své obšírné studii jeho díla (u Kočího 1917).

To je prostě mé kritické a literárně historické *poznání*, jež leží ne ve mně, nýbrž ve studovaných autorech a jest úplně nezávislé na mé vůli a na mých přáních, a odmítám proto výtku, jako bych chtěl český život výlučně tragisovat a jako bych „přečenoval bolest“ v tvorbě básnické. Těmito výtkami obrať se napříště, „civilní“ p. Rutte, na ty ubohé autory samy, kteří nepamětliví policejních předpisů měšťáckého středověcí, diktovaného takovým příštím českým cestešem, přecenili věru, u všech řasů!, bolest a zoufalství misty až v docela neslušné a nepřipustné skřeky šílenství a halucinace pomateného rozumu! Byla to ve svých chvílích, jak vidět, holota venkoncem „necivilní“ a „necivilisovaná“, ti moderní básníci, a vyžehlený a vymydlený civilista o „zjasněných očích“ měl by si rozmyslit podati jim ruku!

Polemické mravy Karla Čapka

V 18. čísle Cesty nazývá mne Karel Čapek *osobním a neslušným polemikem*, kterému nejdě o to, aby zvíťazil správný názor, nýbrž o pošpinění osoby protivníkovy; i nemá prý mravní povinnosti mně odpovídati. Jsou urážky, které se odrážejí na toho, kdo jich po tobě vrhl, a z nich jsou tyto. Pravda jest, že *osobně a neslušně vedl si Karel Čapek*, když mě *kriticky historické poznání* o rázu moderní poesie vůbec a české poesie z let devadesátých zvláště prohlásil podloudně za *osobní konfesí* a snažil se z ní vytlouci *prejudiciem proti mému dílu básnickému*. Já naproti tomu jsem vyvrátil v čísle 31 Kmene *věcnou kritikou* jeho pojetí autorů, kterých se mylně proti mně dovolával, jako nesprávné a nepravdivé.

Své vývody adresoval jsem p. Ruttemu proto, že odstavec mne se týkající v Cestě *nebyl podepsán* — i domníval jsem se, že jest jeho autorem buď p. Rutte nebo někdo, koho zaštituje. Prosim tedy své čtenáře, aby si škrtili v mé replice v 31. čísle Kmene jméno Rutte a nahradili je jménem Karla Čapka. Jinak nemění se tím nic, neboť oba pánové mají v theorii „civilnost“, která v praxi však velmi často selhává.

Ve věci p. Zítkově

byl mně zaslán redakci Hudební revue tento dopis:

V minulém čísle Kmene napadl p. Weinberger hudebního skladatele Otu Zítka obviněním, že jeho článek „Alexandr Skrjabin“, otištěný r. 1915 v Hudební revui, jest plagiatem.

Podepsaná redakce Hudební revue k tomu prohlašuje:

R. 1914 zaslal nám p. Zitek delší studii s názvem „Problematické zjevy moderní hudby“, v níž pojednával o hudebních skladatelích Schönbergovi, Hartmannovi, Skrjabinovi a Schrekrovi. Článek ten pro nával látky zůstal neotištěn. Teprve když r. 1915 se proslechlo, že Skrjabin zemřel, použila redakce této studie a otiskla z ní úryvek o Skrjabinovi, tedy torso většího celku, s následující poznámkou:

„Tento článek p. Oty Zítka jest vyňat z delší studie o moderních skladatelích. Rozhodli jsme se uveřejniti jej samostatně proto, že došla zpráva, že Skrjabin zemřel. Poněvadž p. O. Zitek dli na bojišti a nebylo možno se s ním dohodnouti o úpravě jeho stati, myšlené jako část většího celku, ve článek samostatný, otiskujeme ji tak, jak byla napsána.“

Podepsaná redakce Hudební revue, vyňavši citovanou část stati p. Zítkovy, opomenula poznamenati, že ve vynechaném úvodu celé studie i v ostatním neuveřejněném textu autor výslovně uvádí, o jaké prameny se opírá, a že poukazuje mezi nimi *výslovně a několikrát* také na almanach Der blaue Reiter.

Útok p. Weinbergův je tedy nespravedlivý.

Do rukopisu, jenž obsahuje též vlastnoruční poznámky zemřelého prof. Steckra, lze komukoli nahlédnouti v redakci Hudební revue.

Ve vši účtě Redakce Hudební revue.

Dr Václav Zubatý,
zodpovědný redaktor.

Otiskuje tento dopis redakce Hudební revue, nemohu nepodotknouti, že redakce se svou nedbalostí těžce prohrála na p. Zítkovi. Vždyť nebyť odhalení p. Weinbergova, které redakce Hudební revue neoprávněně nazývá „útokem“ a „napadením“, přešla by otuda p. Zítkova do budoucnosti, která by ji jistě dříve nebo později odkryla.

Ostatně ani jmenování článku v Der blaue Reiter jako pramene neopravňovalo p. Zítka k tomu, aby z něho překládal celé věty. Takové věty každý slušný spisovatel dává do úvozovek jako citáty a jmenuje v závorce nebo v poznámce autora, z něhož je přeložil.